

Ki számít ma vagyonosnak Magyarországon?

Szegény gazdagok

A magyar társadalom elszegényedését az is jól mutatja, hogy az igazán vagyonos réteg megdöbbenően szűk. A hazai statisztika szerint már egy aldis pénztáros is jómódúnak minősül.

ŐK MÁR GAZDAGOK

■ Érdekes kalkulátort készített az OECD a jövedelmi egyenlőtlenségekről, valamikor a Covid után. Néhány kattintás, és máris kiderül, milyen pozíciót tölt be a háztartásunk az országos átlaghoz képest. A kalkulátor azonban minden bizonnyal rossz, mert annak alapján a felső 10 százalékba tartozom. Azért nem ekkora aranybánya nem kormánypárti újságírónak lenni.

Persze, minden viszonyítás kérdése. Olyan kalkulátorokat is készítettek nemzetközi szervezetek, amelyekbe azt kellett beírni, napi hány dollárból élünk. Átlagos kelet-európai fizetéssel a világ leggazdagabb 10 százalékába lehetett kerülni. Ennek a játéknak nyilván csak anynyi értelme volt, hogy meglássuk: több milliárd ember él sokkal rosszabb körülmények között,

mint mi. Az OECD ezzel szemben a saját társadalmunk egyenlőtlenségeire mutat rá. E szerint sokan élnek relatív szegénységben, és nagyon kevesen élnek kifejezetten jómódban.

Ki a vagyonos ma Magyarországon?

Vajon hány milliomos van nálunk? Nyilván sokan rendelkezünk hat-hét számjegyű vagyonnal, elvégre lakunk valahol, autónk is van, szóval milliomosnak lenni nem nagy kunszt. De akkor ki számít vagyonosnak? Gazdagnak? Azt ugyan látjuk, kik vannak az ilyesfajta listák tetején, de vajon hányan vannak, akik nem csillárdosok, de jobb helyre járnak nyaralni, mint mi?

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 2020-ig decilisekben mutatta be a lakosság jövedelmi viszonyait, vagyis meg lehetett nézni, hogy nagyjából 960 ezer fős csoportokra bontva az egyes csoportok tagjai átlagosan mekkora jövedelemmel rendelkeznek. Sajnos, 2021-től már kvintilisekben mér a KSH, vagyis a társadalmat nem tíz, hanem öt jövedelmi kategóriára bontja, aminek következtében elmosódnak a határok az átlag, a vagyonos és a nagyon gazdag rétegek között. Jobb híján így a korábbi, jövedelmi tizedekre vonatkozó adatokat használtam, korrigálva a béremléssel.

A felső tized, azaz leggazdagabb 960 ezer honfitársunk közül 754 ezer dolgozik, 143 ezren pedig nyugdíjasok – mindenképpen idetartoznak a milliós nyugdíjat kapók, de azért nem csak ők. A nyugdíjas cégvezetők, befektetők a magas nyugdíjuk mellett még dolgoznak, tanácsot adnak, vagyis esetükben nem a nyugdíj összege a fő jövedelem. A felső tizedben élő kisgyerekek, tanulók, egyetemi, főiskolai hallgatók száma 76 ezer, munkanélküli, inaktív elvélve akad. Az alsóbb decilisekben ezek az arányok eltolódnak a munkanélküliek és

az eltartottak irányába, az alsó három decilisbe tartozik például 667 ezer nem iskoláskorú gyerek közül 366 ezer. A gazdag háztartásokban tehát sokkal kevesebb az eltartott – a gyerek, a munkanélküli, az inaktív és a fogyasztókkal élő –, e háztartások átlagos létszáma mindössze 1,7. Úgy tűnik, a kevés gyerek és a munkaviszony majdhogynem elég ahhoz, hogy az ember statisztikailag jómódúnak számítsa.

Ez persze túlzás, de nem annyira vad túlzás. A felső decilis átlagjövedelme 2020-ban nagyjából bruttó 420 ezer forint volt havonta, ez évenkénti húszszázalékos növekedéssel számolva 600 ezer forint környékére emelkedhetett 2022 végére – a keresetek növekedése nem érte el ezt a szintet, de a maga-

sabb jövedelmek biztosan nagyobb arányban emelkedtek, mint az átlag. Ha a háztartásban van eltartott, gyerek vagy nyugdíjas, akkor nyilván többet visz haza a családfenntartó, illetve a két szülő, hogy kijöjjön az egy főre eső bruttó 600 ezer forint. Ám mivel a 600 ezer forint átlagjövedelem, ezért ennél akár jóval kisebb havi fixszel is be lehetett kerülni a legfelsőbb tizedbe.

Olyannyira így van ez, hogy a második leg-gazdagabb jövedelmi tized átlagjövedelme valószínűleg nem érte el a havi 400 ezer forintot a múlt év végére – itt is 20 százalékos évenkénti jövedelemnövekedéssel számoltam. Ez azt jelenti, hogy egy aldis munkavállaló teljes műszakban már eleget keres ahhoz, hogy a statisztikák szerint vagyonosnak minősüljön. Sőt az átlagbérrel, ami a KSH szerint tavaly 499 ezer forint volt, simán meg lehetett közelíteni a felső jövedelmi tizedet is. Ők tehát a mi gazdagjaink, ők élnek jómódban Magyarországon.

Torzulás

Nem számoltam el, bár reménykedtem benne. Persze, hozzá kell tenni, hogy az átlagbér 499 ezer forintja nem sokat árul el arról, hogy az átlagos munkavállaló mennyit is keresett. A bruttó medián bér (ez az a bér-szint, amelynél az összes munkavállaló bérét sorba állítva ugyanannyian vannak alatta, mint fölötté) jóval kisebb volt tavaly, nem érte el a 390 ezer forintot. Igaz, ezzel is meg lehetett karcolni a második legmagasabb jövedelmi tizedet. De normális ez? Nyilvánvalóan nem.

És itt érdemes visszakanyarodni az OECD kis játékára. A teszt végén ugyanis kellemetlen ábrát mutat meg a szervezet. Eszerint Magyarországon a jövedelemeloszlás szerint egy nagyon szűk vagyonos elit mellett a társadalom legnagyobb része az alsó középosztálynak megfelelő szinten helyezkedik el.

Hogy pontosan mekkora is ez a szűk, vagyonos elit, nem könnyű megállapítani. Azt már láttuk, hogy a szimpla jövedelmi tizedek erre nem adnak kielégítő választ, azok legfeljebb arra jók, hogy az ember legalább egy statisztikai sor erejéig vagyonosnak érezhesse magát. A jövedelmi viszonyok egyébként sem adnak megfelelő képet a háztartások helyzetéről, erről sokkal többet árulnak el a vagyonokra vonatkozó adatok.

A Magyar Nemzeti Bank rendszeresen publikálja a lakosság átlagos vagyoni helyzetéről szóló adatokat, ám ezek önmagukban nem adnak árnyalt képet. Ezek azok a statisztikák, amelyek szerint a lakosság átlagos megtakarítása néhány millió forint, a lakosság meg csodálkozik, hogy akkor hol ez a pénz. Valójában ez a statisztika valamennyi

vagyonelemre vonatkozik, jellemzően arra az ingatlanra is, amelyikben élünk, s amelyik sok esetben jelzáloggal terhelt. Ezek az ingatlanok nem befektetések, nem lehet pikk-pakk pénzzé tenni – vagyis lehet, de akkor költsözni kell.

Egyel közelebb visz a megoldáshoz a Grémium az Utódlásért Egyesület adatai. Bár ez is magában foglalja azokat az ingatlanokat, amelyekben maguk a tulajdonosok laknak, de itt van külön számítás a felső decilis vagyonáról is. A lakosság teljes vagyona ezek szerint 186 ezer milliárd forint volt tavaly, ebből a felső decilis birtokolt 86,4 ezer milliárdot, a többi kilenc pedig együttesen 99,6 ezer milliárdot. Utóbbi tételből 76 ezer milliárd forintnyi az ingatlan – biztosan van közte olyan, ami befektetésnek minősül, de nagy valószínűséggel nem ez a jellemző. Ebben a körben az átlagos vagyon háztartásonként 27,8 millió forint, ebből levonva az ingatlant, marad nagyjából 6 millió forint. Mivel átlagosan 3 millió forint hitelük is van a háztartásoknak, ezért a ténylegesen mozgatható és befektethető – felélhető – vagyon háztartásonként alig több mint 3 millió forint. Ennek java része bankbetét vagy valamilyen pénzügyi befektetés, jó eséllyel tehát a tavalyi és az idei infláció ennek jó részét egyszerűen felzabálta és zabálja most is.

A felső tized vagyona nyilván jóval nagyobb. Az átlagos vagyon háztartásonként 215 millió forint, ebből valamivel több mint 100 millió forint ingatlan, a maradék céges részesedés, bankbetét és egyéb befektetés. Itt már van a portfólióban befektetési célú ingatlan is, céges részesedés, befektetési portfólió. A céges részesedések esetében érdemes megjegyezni, hogy a tőzsdei cégben szerzett részesedést leszámítva ezek nem feltétlenül forgalomképes vagyonelemek. Ha van egy családi vállalkozás, amely hoz évente néhány százmillió forint bevételt és jól megélnék belőle, még nem jelenti azt, hogy azt a részesedést vagy céget érdemes eladni, vagy egyáltalán lehet-e. Ez a vagyon tehát inkább elméleti. Nem olyan, mint pár ezer darab, könnyen értékesíthető OTP-részvény.

Hányan vannak a kőgazdagok?

Azt nagyjából mindenki tudja, hogy kik szerepelnek a gazdaglistákon, milyen családok és befektetői körök birtokolnak százmillárdokat. De azért az is nyilvánvaló, hogy a száz vagy ötven leggazdagabb és a majd egymillió főt számláló felső jövedelmi tized között elég jelentős a szakadék. Kik tartoznak a kifejezetten gazdagok közé? Hányan tartoznak ide? Hány magyarnak van több mint egymillió forintja? Nem könnyű ezt a kört behatárolni, mert ke-

vés megbízható adat áll rendelkezésre az igazán vagyonosok csoportjáról – sokan semmilyen listán nem akarnak szerepelni, ráadásul a vagyon értékének felmérése is speciális módszertant igényel.

Azt sem könnyű meghatározni, hogy ki is számít nagyon gazdagnak. Az átlagos jövedelmi, vagyoni helyzetűekhez képest az, akinek egyel több mindene van – mondjuk saját lakás mellett két másik kiadva –, már vagyonos lehet. Nincs konkrét küszöb, de az például lélektani határ, ha a vagyon eléri az egymillió dollárt – ez a mostani, gyenge forint mellett kerekítve 400 millió forintnyi vagyont jelent. És – ami fontosabb – ezt méri, erre van adat.

Nincsenek túl sokan: 23 600 magyar számít pillanatnyilag dollármilliomosnak a Blochamps Capital felmérése szerint. A befektetési tanácsadó cég évtizedek óta követi a magyarországi vagyonok gyarapodását, és az látszik, hogy szépen nő a kőgazdagok száma. 2020-ban még csak 18 ezren voltak a dollármilliomosok, 2005-ben pedig kevesebb mint 9 ezren – persze, nominálisan egyre könnyebb elérni adott vagyonértéket, de azért ez a növekedés jócskán meghaladja az infláció ütemét. A milliárdosok száma kevesebb mint 6 ezer, a hazai viszonylatban felfoghatatlan 100 milliárd forint feletti vagyont pedig csak 24-en birtokolnak.

Valójában tehát a magyar vagyonos elit létszáma elképesztően alacsony, a 23 600 dollármilliomos családotul számolva sem teszi ki a társadalom 0,5–1 százalékát. Hogy mekkora vagyon felett diszponálnak, nehéz megbecsülni, de a felső decilis 86 ezer milliárd forint értékű vagyonának döntő része biztosan itt koncentrálódik. Ha csak a fele, akkor is elmondhatjuk, hogy a társadalom nagyjából fél százalékánál koncentráldók a teljes lakossági vagyontömeg majd' negyede. A World Inequality Database adatai szerint a felső 1 százalék birtokolja a vagyontömeg harmadát, tehát nagyjából helyes lehet a számításom.

Csak itthon menők

A jövedelemkoncentráció nem az egyedüli probléma. Az is gond, hogy ez a vagyon egyszerűen nem kiemelkedő. Érdemes itt nem Mészáros Lőrincre és baráti körére gondolni, mert ez eléggé elviszi a fókuszot. A régió gazdagjaival összehasonlítva a magyarországi gazdagok nem is annyira gazdagok. A *Forbes* magazin nemcsak magyar gazdaglistát csinál, hanem szlovák és cseh verziót is, és az azonos módszertan miatt ezek össze is hasonlíthatók. És ez alapján az látszik, hogy a magyar milliárdosok csak itthon legyőzhetetlenek. A cseh top 100-as listára kerüléshez hozzávetőleg 52 milliárd forintnak megfelelő cseh korona kellett tavaly, ami a magyar listán a

32. helyet érné. Sőt a magyar első, Csányi Sándor a maga 541 milliárd forintjával a cseh listán épp csak bekerülne a top tízbe. A szlovák gazdagok közelebb vannak ugyan a magyarokhoz, s bár a szlovák 38. a magyar ötvenes listára nem fért volna fel, de a szlovák élmezőny elhúzott. A top tízbe Szlovákiában 206 milliárd forinttal lehetett bejutni, míg Magyarországon ehhez elég volt 174 milliárd forint, Csányi vagyona ott csak a dobogóra lenne elég. Az persze még fontosabb, hogy Csányit leszámítva a magyar csillárdosok miből szereztek a vagyonukat, illetve miből gazdagodtak meg a cseh és szlovák kollégák. A cseh lista tetején olyan cégek vezetői vannak, mint az Alza vagy az Avast, a Kifli.hu-t vagy a Yettelt tulajdonló konszernnek. A cseh milliárdosok is szeretik a focit, csak nem az Eszék csapatában szereztek tulajdonrészt, hanem az angol West Ham Unitedben. Vannak tehát különbségek.

A nem világrengetően gazdag magyar milliárdosokhoz képest tehát arányaiban jóval kisebb a vagyonuk a szimpla gazdagoknak, és hozzájuk képest élnek sokkal kevesebből az alsóbb jövedelmi decilisekbe tartozók. Márpedig ez azt jelenti, hogy a fizetőképes kereslet szűk és sérülékeny. Annyira szűk, hogy valójában a felső két decilis – az új módszertan szerint a felső kvintilis – tartozik ide, 1,9 millió ember, közülük 1,7 millió kereső, illetve nyugdíjas, vagyis jövedelemmel rendelkező; a többi gyerek vagy más eltartott.

A keresetekkel korrigálva tavaly a felső ötöd tagjainak átlagos jövedelme nagyjából bruttó 475 ezer forint volt havonta. A következő ötödnél ez a jövedelem sokkal alacsonyabb, havi 245 ezer forint, az alsó három ötödben pedig a bruttó jövedelem nem érte el a 200 ezer forintot. Vagyis a létszükségletet leszámítva Magyarországon nagyjából egy budapestnyi ember képes érdemben költeni, költekezni. Ezt a réteget próbálja elérni a kulturális szféra, a szórakoztatóipar, a szolgáltató szektor és a kereskedelem egyaránt. A kultúrára és szórakozásra költött pénz 46 százalékát ez a kör költötte, a vendéglátás, szálláshely-szolgáltatás esetében ez az arány 42, a ruházatkodásnál pedig 40 százalék. A harmadik decilisbe tartozók jelentősen lemaradva követik ezt a kört, velük együtt azonban mindhárom szektorban jócskán 50 százalék feletti a költés aránya, a kultúra, szórakozás esetében közelíti a 60 százalékot.

Bizton állítható az is, hogy ezek az arányok valójában rosszabbak – a KSH minden év novemberében publikálja ezeket az adatokat, addig tehát csak becslést lehet adni –, mert a felső jövedelmi szinteknél minden bizonnyal nagyobb mértékben nőtt a jövedelem, mint az alsókban. Tehát a jövedelmi egyenlőtlenség tavaly és az idén biztosan nőtt Magyarországon.

F. Szabó Emese

Fotó: Palágyi Barbara

„A 18-as karika mögé szorultam”

Lady Dömpér (Petróczi Zoltán) transzvesztita, showman

Több mint harminc éve áll Lady Dömperként a színpadon az Alterego Club állandó műsorvezetője. A Pride hónap alkalmából beszélgettünk a kezdetekről, a mai állapotokról, személyes és közös ügyeinkről.

■ **Magyar Narancs:** Az idei Pride fő témája a példaképek megtalálása. A Kádár-korszak végén voltál fiatal, te hol találtál példaképet?

Lady Dömpér: Nemhogy példaképem, meleg ismerősöm sem volt. A szüleim munkás emberek voltak, nekik sem volt még az ismerősi körükben meleg ember. Azt sem tudtuk, hogy létezik ilyen egyáltalán. Ha valaki a hetvenes–nyolcvanas években eszmélt, nem volt könnyű helyzetben. Nekem is zavaros érzéseim voltak csupán. Tisztában voltam azzal, hogy nem a lányok felé vezet az utam, de mentem a kolomp után. Amikor behozott valaki az iskolába egy szexuálisgot, kórusban bőgtük, hogy „hú, de klassz, apukám”, és csak apránként rajzolódott ki bennem, hogy ez nekem nem megy. És azt hittem, mint a többiek, hogy egyedül vagyok. A mai generációknak nagy, talán túl nagy segítség is az internet. Ma már könnyebb tisztába kerülni az identitásunkkal.

MN: De valahogy csak nyíltak utak.

LD: Szakács az eredeti szakmám, a vendég-látós iskolában volt egy fiú, aki már kamasz-

ként, 15 évesen tisztában volt magával. Mókás volt, amikor osztályfőnöki órán Szűcs Juditot énekelt. Vicces volt és látványos. Vállaltam és szabadon, nyíltan táncolt máskor is. Emlékszem, vonaglott és énekelte, hogy „ennek a lánynak a diszkóban a helye”. Ki is nevelték persze, de érdekes módon ebben a nevetésben nem volt bántás. Ő volt az első, aki a környezetemben melegnek vallotta magát. De én valahogy nem így gondoltam önmagamra. Aztán öt évre rá találkoztunk az utcán, a buszmegállóban. Kérdezgettük, ki hogy van. Család, kérdeztem. Mosolygott: „Tudod, hogy mi a helyzet velem.” Megkérdeztem, hova jár szórakozni. Megnevezett egy külvárosi éttermet, a Somfát, amelyet szombatonként a Homérosz Lambda, az első legális magyar meleg-egyesület bérelt ki a Pöttyös utcai metrómegállóban. És egy közfürdőt is említett. Elsőként oda mentem el. Adták a kötenykét, sétálgattam, beültem a medencébe, de hogy ki a meleg, azt nem tudtam eldönteni. Aztán kiderült, hogy mindenki. És számomra még az is, hogy